

KUVA (YKSITYISKOHTA): **Arto Timonen**, 2016.
Arjen kuvat -kokoelma / Suomen valokuvataiteen museo.

Tehtävämateriaali kouluille

Suomen valokuvataiteen museossa aukeaa kaksi yhteiskunnallisen valokuvan näyttelyä: ryhmänäyttely *Tuntuuko tutulta? – Valokuvia suomalaisesta arjesta* sekä **Heidi Piironen** *Ohikuljetut – erään kerjäläisperheen tarina*. Tämä tehtävämateriaali liittyy molempiin näyttelyihin.

Tehtävissä painotetaan etenkin mediakasvatuksellista ja kuvajournalistista näkökulmaa. Tehtävät sopivat pohdittaviksi erityisesti näyttelyvierailun aikana, mutta useita tehtävistä voi myös jatkaa myös näyttelykäynnin jälkeen.

Materiaalin tehtävät pyrkivät innostamaan ja etsimään uusia näkökulmia valokuvaan, sen kriittiseen tarkasteluun sekä omaan kuvalliseen tekemiseen.

Tehtävät 1-5 on tarkoitettu toteutettavaksi molemmissa näyttelyissä. Tehtävät 6-9 ovat tiettyihin kuvasarjoihin liittyviä tehtävänantoja.

Valokuvataiteen museon kevään 2018 tehtävämateriaali julkaistaan osana valtakunnallista mediataitoviikkoa www.mediataitokoulu.fi.

TEKSTI JA TOIMITUS: **Johanna Mantere**
(Aalto-yliopiston Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu,
Kuvataidekasvatus / Suomen valokuvataiteen museo),
Laura Porola, museolehtori, Suomen valokuvataiteen museon
yleisötyö

GRAAFINEN SUUNNITTELU: **Anna Neva**

S	U	O	M	E	N		
V	A	L	O	K	U	V	A
T	A	I	T	E	E	N	
M	U	S	E	O			

Tuntuuko tutulta? – Valokuvia suomalaisesta arjesta

Miltä sinun arkesi tuntuu: aamuruuhkalta vai pitkiltä aamu-unilta, linjastolounaalta tai kaupasta ohimennen napatuilta eineksiltä? Vuonna 2016 kymmenen valokuvaa-jaa dokumentoi suomalaista arkea valitsemistaan näkö-kulmista. Lähtökohtana oli tutkia eriarvoistumiskehitystä suomalaisessa yhteiskunnassa. Osaan kuvien tarinoista voi olla helppo samaistua, osa tuntuu ehkä vieraammilta.

TUNTUUKO TUTULTA -NÄYTTELYSSÄ huomaamme, että arki koostuu monista erilaisista todellisuuksista. Tiedämmekö, millaista naapurimme elämä on tai mitä kuuluu kadulla vastaan tulevan ihmisen päivään? Entä millaiselta arki näyttää toisella puolella Suomea? Tuntuuko tutulta -näyttely kokoaa yhteen valokuvia kymmeneltä kuvaajalta, jotka ovat dokumentoineet suomalaista arkea valitsemastaan näkökulmasta. Tuntuuko tutulta näyttelyn valokuvajat ovat **Pira Cousin, Aimo Hyvärinen, Susanna Juvakka, Taru Leinonen, Pasi Räsämäki, Arto Timonen, Adolfo Vera, Hannu Väisänen, Mikko Waltari, Saana Wang.**

Ohikuljetut – erään kerjäläisperheen tarina

Keitä he ovat? Mistä he tulevat? Millä asialla he liikkuvat? Vuonna 2007 Helsingin ja muutaman muun suomalaiskaupungin katukuvaan istahti outoja ihmisiä. Heidän kaltaisiaan ei ollut Pohjolan perukoilla aiemmin nähty.

HEIDI PIIROISEN valokuvanäyttelyssä *Ohikuljetut – erään kerjäläisperheen tarina* valokuvaaaja on seurannut kirjailija ja toimittaja **Kimmo Oksasen** kanssa 10 vuoden ajan Romaniasta kotoisin olevan romaninaisen Mihaela Stoican ja hänen perheensä sekä sukunsa elämää Helsingissä ja lähtömaassa Romaniassa. Mihaelan henkilötarinan kautta tekijät pureutuvat laajemmin yhteiskuntaan, Romaniaan, Eurooppaan, ja romanien vastaanottoon Suomessa. Tekstein ja kuvin Oksanen ja Piironen tarttuvat kadulla kerjäämisen syihin, elinympäristöön ja elämisen olo-suhteisiin Transilvaniassa, perheisiin, sukuihin, Romaniaan ja siihen, miksi ihmiset lähtevät kodeistaan Länsi-Eurooppaan kerjuulle.

*Valokuvanäyttelyn kanssa samanaikaisesti, helmikuussa 2018, julkaistaan Bonnier-WSOY:n kustantamana Oksasen ja Piironen kirja *Ohikuljetut – Erään kerjäläisperheen tarina.**

1. Minä arkikuvan katsojana ja tuottajana

POHDI: Ennen kuin astut näyttelyihin, pohdi hetki sitä, millaisia arkikuvia näet ympärilläsi jokapäiväisessä elämässäsi. Voit myös etsiä sosiaalisesta mediasta tai muualta internetistä muutaman esimerkin siitä, miten arki näkyy tuttujen ja tuntemattomien jakamissa kuvissa.

TEHTÄVÄ: Kirjoita ylös viisi löytämäsi aihetta, jotka mielestäsi ovat nykypäivän arkikuvissa yleisimpiä. Kierrä näyttelyä näitä aiheita silmällä pitäen ja tee muistiinpanoja siitä,

a. Miten moni kirjoittamasi teema on esillä myös näyttelyn kuvissa?

b. Miten eri tavalla tai samalla tavalla teemoja esitetään näyttelyssä vs. sosiaalisessa mediassa (voit kiinnittää huomiota mm. tekniikkaan, kuvankäsittelyyn, rajaukseen, valaistukseen ja ihmisen rooliin)?

SOVELLA: Näyttelyn jälkeen voit pohtia kirjoittaen myös seuraavia kysymyksiä:

a. Mistä arjen erilaiset esittämisen tavat kertovat? Mihin niillä pyritään?

b. Miten ympärillämme näkyvät arkikuvat vaikuttavat meihin itseemme?

c. Miten voimme itse vaikuttaa muiden arkeen omilla kuvillemme - vai voimmeko?

Kokeile myös ottaa arjestasi kuva, joka poikkeaa mielestäsi siitä, miten arkea esitetään valtavirran kuvissa.

2. Valokuvauksen konventiot

POHDI: Vertaile toisiinsa näyttelyn kuvia eri aikakausilta.

a. Miten kuvien esittämä arki on muuttunut?

Miten esim. esineet, värimaailma, vaatteet ja asetelmat ilmentävät arjen muutosta? Entä mikä on pysynyt ennallaan?

b. Miten arjen valokuvaamiseen liittyvät tavat ovat muuttuneet ajan kuluessa?

Miten se näkyy esimerkiksi siinä, miten kuvia on rajattu ja sommiteltu? Vai näkykö?

c. Millainen rooli valokuvauksella on ollut arjessa aiemmin? Miten valokuvaus vaikuttaa arkeemme tänä päivänä?

TEHTÄVÄ: Valitse jokin näyttelyn kuva, joka poikkeaa selvästi siitä, millaisia kuvia itse otat arjessa. Kirjoita ylös, mistä eri tekijöistä erilaisuus koostuu (esimerkiksi kuvan aihe, asetelma, valaistus, värit, rajausta, esineet, kuvassa olevien ihmisten rooli ja vaatetus). Keksitkö, miksi nämä piirteet ovat sinulle vieraita?

SOVELLA: Ota näyttelyn jälkeen omasta arjestasi kuva valitsemasi näyttelykuvan tyyliä jäljitellen.

KUVA (ALLA): Seppo Ojutkangas: 1972.
Hopeagelatiinivedos. Suomen valokuvataiteen museo.
KUVA (YLLÄ): Heidi Piiroinen, 2017, sarjasta Ohikujetut – erään keijäätisperheen tarina

3. Valokuvauksen etiikka ja tulkinta

POHDI: Vertaile näyttelyn valokuvaajien kuvia ja pane merkille, miten ja millaisessa roolissa ihminen esitetään.

TEHTÄVÄ: Valitse kaksi keskenään erilaista kuvaa ja kirjoita muistiinpanoja kummastakin kuvasta seuraavien kysymysten avulla:

a. Millainen on kuvattavan suhde hänen ympäristöönsä? Esim. onko kuvattava etualalla täyttäen suuren osan kuva-alasta, vai pienenä osana ympäristöä? Vai näkyykö kuvan päähenkilöä lainkaan?

b. Katsooko kuvattava suoraan kameraan, vai näyttääkö siltä, kuin hän ei huomaisikaan kameraa?

c. Onko kuvattava ehkä laittautunut kuvaamista varten, vai onko kuva otettu ilman valmisteluja?

Mieti myös,

e. Miksi kuvaaja on päätenyt kyseiseen ratkaisuun?

d. Voiko ratkaisu kertoa jotakin kuvaajan ja kuvattavan suhteesta?

f. Miten eri ratkaisut vaikuttavat kuvan tulkintaan?

SOVELLA: Ota (luvan kanssa) jostakusta läheisestäsi kaksi toisistaan poikkeavaa muotokuvaa hänen arkiympäristössään. Ennen kuvaamista pyydä kuvattavaasi kertomaan itse, millä tavalla hän haluaisi tulla kuvatuksi jossakin arkensa ympäristössä.

Tee muistiinpanoja kuvausprosessista ja siitä, millaisia haasteita kuvaamisessa oli omasta näkökulmastasi, ja mikä puolestaan onnistui. Entä miten kuvattavan tuttuus vaikutti kuvaustilanteeseen? Haastattele myös kuvattavaasi ja selvitä, millainen kokemus kuvattavana oleminen oli hänelle.

4. Arjen oudot ja tutut ympäristöt

POHDI: Huomaa, miten erilaisissa ympäristöissä näyttelyn kuvaajat ovat valokuvanneet arkea.

TEHTÄVÄ: Pohdi ja kirjoita,

- a. Mitkä näistä ympäristöistä ovat itsellesi tuttuja, mitkä tuntuvat vierailta?
- b. Mitä kuvaajat ovat halunneet kertoa kuvaamalla arkea juuri näissä paikoissa?
- c. Miksi erilaisten arjen ympäristöjen kuvaaminen on tärkeää?

SOVELLA: Valitse kotimatkaltaasi paikka, jota et tavallisesti tule katsoneeksi kovin tarkkaan. Dokumentoi paikkaa valokuvaten ja kokeile, löydätkö tuttuun näkymään jonkin aivan uudenlaisen näkökulman.

KUVA: Arto Timonen, 2016. Arjen kuvat -kokoelma / Suomen valokuvataiteen museo.

5. Arkikuvan henkilökohtaisuus ja yhteiskunnallisuus

POHDI: Pane merkille, kuinka moni näyttelyn kuvaajista on päättänyt kuvata henkilökohtaista aihetta, ja kuinka monen kuvissa on nähtävissä jokin yhteiskunnallinen ilmiö.

TEHTÄVÄ: Kirjoita ylös,

- a. **Mitkä piirteet** kuvassa tekevät siitä henkilökohtaisen, mitkä yhteiskunnallisen?
- b. **Miten** henkilökohtaiset ja yhteiskunnallisesti kantaaottavat kuvat eroavat toisistaan?
- c. **Millä tavoin** henkilökohtainen ja yhteiskunnallinen sekoittuvat arkikuvissa?
- d. **Voiko henkilökohtaisen** ja yksityisen kuvan julkistaminen olla yhteiskunnallisesti tärkeää?

SOVELLA: Valokuvaa kuva tai kuvasarja aiheesta, joka on sinulle tärkeä. Ota kolme kuvaa: ensimmäisessä korostat omaa mielipidettäsi kuvan keinoin, toisessa korostat vastakkaista näkemystä ja kolmannessa pyrit esittämään aiheen neutraalisti ilman kannanottoja. Mikä kuvaus-tavoista on helpoin, mikä vaikein?

KUVA: Arto Timonen, 2016.
Arjen kuvat -kokoelma / Suomen valokuvataiteen museo.

6. Ikkuna toisenlaiseen arkeen

POHDI: Tutki **Heidi Piironen** Ohikulkijat-näyttelyä ja eläydy siihen, millaista arkea kuvien ihmiset elävät. Pane merkille, millä tavoin kuvien esittämä arki poikkeaa omasta arjestasi, mikä taas tuntuu tutulta? Mikä on kuvien ihmisten arjessa itsestään selvää, mikä omassasi? Mitkä sinulle itsestään selvät asiat olisivat kuvien ihmisille ylellisyyttä?

TEHTÄVÄ: Valitse näyttelystä jokin sellainen kuva, joka sinuun tekee vaikutuksen, koskettaa, pysäyttää tai muuten vain kiinnostaa.

Tutki kuvan tunnelmaa ja ihmisiä, heidän ilmeitään ja asentojaan. Eläydy siihen, millaisessa tilanteessa kuvan ihmiset elävät ja huomaa, millaisia tunteita se sinussa herättää.

Toteuta kuvasta parin tai ryhmän kanssa oma versio, jossa tavoittelette kuvan tunnelmaa, vaikka olettekin eri ympäristössä. Kokeilkaa, miten eri tavoin asetelma, valaistus, rajausta, ilmeet ja eleet vaikuttavat kuvan tunnelmaan.

SOVELLA: Pohdi ja kirjoita, mitä yhteistä sinulla ja Ohikulkijat-näyttelyn ihmisillä on. Millaiset tarpeet ja toiveet yhdistävät kaikkia meitä, riippumatta paikasta, olosuhteista ja kulttuurista? Pohdi myös, mistä johtuu se, ettemme aina huomaa näitä yhteisiä piirteitä, ja miten se vaikuttaa yhteiskuntaamme?

7. Erilaisia näkökulmia kuvaan

Näkökulma tarkoittaa sitä, mistä suunnasta jotain aihetta tai teemaa lähestytään. Näkökulmaa valittaessa päätetään, kenen silmin jokin asia halutaan näyttää.

Tutustu Adolfo Veran ja Pira Cousinin kuvasarjoihin näyttelyssä Tuntuuko tutulta? – Valokuvia suomalaisesta arjesta.

POHDI: Miten kuvaajien valitsemat näkökulmat näkyvät kuvissa? Huomioi mitä paikkoja kuvissa on. Minkälaisia ihmiset kuvissa ovat? Mikä on kuvattavien suhde kuvissa esiintyviin ihmisiin? Entä suhde valokuvaajaan? Tarkastele

myös miten kuvan valo, sommitelma, rytmi, kuvakulma ja värit vaikuttavat kuvan näkökulmaan. Millä lailla kuvaajien näkökulmat eroavat toisistaan tai muistuttavat toisiaan?

POHDI: Cousinin kuvat ovat kuvaesityksenä näytöllä ja Veran seinällä kehyksissä. Miten kuvien esitystapa vaikuttaa kuviin?

TEHTÄVÄ: Mieti parin kanssa miten eri tavoin Veran ja Cousinin kuvia voi katsoa. Keksikää erilaisia, vastakkaisia näkökulmia kuviin, kuten: lapsi/aikuinen, iloinen/surullinen, työtön/työssä käyvä, maalainen/kaupunkilainen, läheinen/etäinen. Suunnittele, miten saisit kuvaamalla samasta aiheesta esiin kaksi erilaista näkökulmaa.

TEHTÄVÄ: Valitse näistä sarjoista kuva ja tarkastele miten valokuvaaja on päättänyt rajata kuvan? Pohdi, mitä mahdollisesti on jäänyt kuvan ulkopuolelle? Ota kuvasta kuva kännykälläsi ja näyttelyn jälkeen tulosta se pienempänä paperin keskelle. Jatka kuvaa piirtäen.

Muistathan aina mainita alkuperäisen kuvan taiteilijan nimen, jos käytät hänen kuvaa oman työsi lähtökohtana.

TEHTÄVÄ: Lue Veran ja Cousinin kuvasarjoihin liittyvät tekstit (sivulla 10). Miten tekstit muuttavat näkökulmaa kuvaan?

ADOLFO VERA

”Minua kiinnostaa todellisuuden kuvaaminen jäljittelyn avulla. Olen sarjassani kuvannut jokapäiväiseen elämään liittyviä lavastettuja tilanteita, joilla haluan näyttää kaksi täysin erilaista yhteiskunnallis-taloudellista Suomea”

ADOLFO VERA

Adolfo Vera on yhdistänyt lavastettuihin henkilökuviin arkisia näkymiä ja esinekuvia, jotka henkilökuvien yhteydessä esitettynä täyttyvät merkityksistä. Niistä tulee voittajiin ja häviäjiin jakautuvat yhteiskunnan symboleita.

Adolfo Vera (s. 1955) on chileläissyntyinen valokuvaaja. Hän saapui Suomeen turvapaikanhakijana vuonna 1973.

PIRA COUSIN

”Elämän merkitys syntyy yhteydestä toisiin ihmisiin, välittämisestä ja toisista huolehtimisesta. Ihmisarvo ei ole mitattavissa taloudellisilla perusteilla ja tuottavuutta mittapuuna käyttäen.”

PIRA COUSIN

Pira Cousin on kuvannut äitiään ja ryhmäkodissa Etelä-Haagassa asuvaa veljeään, joka sairastui nuorena skitsofreniaan. Äiti huolehtii veljestä, hoitaa asioita ja hakee hänet usein luokseen viikonloppuisin.

Cousin kantaa huolta ihmisistä, joilla ei ole tarpeen vaatiessa turvanaan omaisia tai ystäviä. ”Kuka huolehtii heistä jos suomalaista yhteiskuntaa rakennetaan yritysmallin mukaisesti?”

Helsingissä asuva suomalais-ranskalainen Pira Cousin (s. 1962) on kuvataiteilija ja valokuvataiteilija.

KUVASARJOIHIN LIITTYVÄT TEKSTIT: Suomen valokuvataiteen museo.
KUVA (ALLA): Adolfo Vera: Arkinen aherrus, 2016. Arjen kuvat -kokoelma / Suomen valokuvataiteen museo.
KUVA (YLLÄ): Pira Cousin, 2016. Arjen kuvat -kokoelma / Suomen valokuvataiteen museo

8. Erilaiset kuvatyypit

Tarkastele Saana Wangin ja Aimo Hyvärisen kuvasarjoja näyttelyssä Tuntuuko tutulta? – Valokuvia suomalaisesta arjesta.

Alla on lueteltu erilaiset kuvatyypit. Tarkastele, millaisia erilaisia kuvatyyppejä löydät Wangin ja Hyvärisen valokuvasarjoista. Yksi kuva voi sopia useaankin kuvatyyppiin. Mieti myös, miten valokuvaajien ammattitausta mahdollisesti näkyy heidän valokuvissaan.

Uutiskuva välittää tietoa ajan-kohtaisesta asiasta tai ihmisestä.

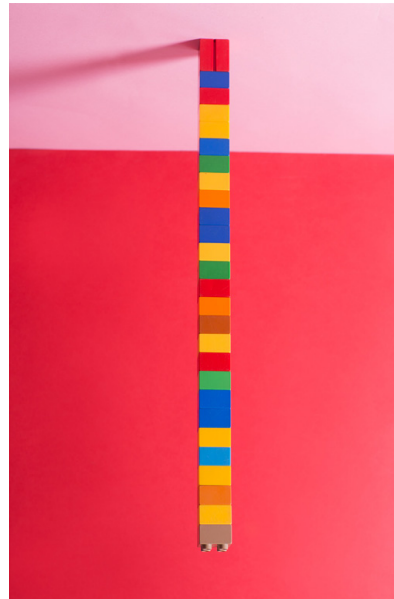
Henkilökuva ei välttämättä uutisoi eikä ole ”suurennettu passikuva”, vaan kertoo usein jotain kuvattavan persoonasta.

Reportaasikuva on osa kuvareportaasia.

Kuvituskuva on kuva, joka kuvittaa tekstiä. Kuvituskuva voi olla myös kertova kuva ilman tekstiä.

TEHTÄVÄ: Valitse jokin kiinnostava uutinen ja mieti, miten voisit kuvata uutista niin kirjaimellisesti kuin symbolisesti. Valokuvaa uutiseen sekä esittävä, että symbolinen uutiskuva.

SOVELLA: Ota henkilökuva tuntemastasi henkilöstä. Mieti, mitä piirrettä hänen persoonastaan haluat tuoda esiin kuvassa. Kun otat kuvaa, huomioon miten rajausta ja valo vaikuttavat kuvan tunnelmaan sekä kuvattavaan.

Saana Wang (s. 1979) on Helsingissä asuva valokuva- ja videotaiteilija ja **Aimo Hyvärinen** (s. 1952) on tamperelainen mediataiteilija ja dokumentaristi. Kummatkin ovat kuvanneet hyvin erilaisilla tavoilla arkea.

9. Kuvan julkaisualustan vaikutus

POHDI: Tutustu Susanna Juvakan ottamiin kuviin. Mieti, onko kuvaaja pohtinut, missä kaikkialla kuvan voisi julkaista. Nyt kuvat ovat museossa. Miten katsoisit kuvaa jos se olisi tullut vastaan esimerkiksi Instagramissa? Pohdi, miten kuvan julkaisupaikka vaikuttaa kuvan katsomiseen

TEHTÄVÄ: Valitse jokin itse ottamasi kuva. Mieti, miten nimeäisit kuvan tai millaisen kuvatekstin kuvaan kirjoittaisit, jos julkaisisit sen Facebookissa, museossa tai uutiskuvana. Missä muualla kuvan voi julkaista? Kirjoita kuvaan erilaisia otsikoita ja kuvatekstejä.

TEHTÄVÄ: Klikkiotsikko tai lööppi on myyvä otsikko, jolla yritetään pysäyttää lukija kuvan ja huomiota-herättävän otsikon äärelle ja lukemaan uutinen tai ostamaan lehti. Klikkiotsikko on usein provosoiva tai jättää ilmaan kysymyksen. Kirjoita kuvaasi myös niin sanottu klikkiotsikko.

Susanna Juvakka (s. 1986) käyttää kameraa päiväkirjan tapaan, tallentaen niin arjen iloja ja vaikeuksia kuin intiimejä omakuviakin. Hän on Sastamalassa asuva harrastajavalokuvaaja ja kahden lapsen äiti.

